

su materializace textu díla a jeho fixace. Může se však badatel spolehnout na její digitální podobu, kopii v pravém slova smyslu, ochuzenou minimálně o jeden fyzický rozměr, ale mnohem omezenější z výpovědního hlediska? Kniha navíc nemusí vždy vyhovovat představě bibliografa – ten hledá „ideální exemplář“. Výsledný bibliografický popis by pak ideálně měl porovnávat a zohledňovat všechny exempláře,⁴ protože bibliografii jasně vystihuje termín „subjugation of multiplicity“,⁵ potlačení mnohočetnosti, což ovšem pochopitelně naráží na možnosti časové, finanční, personální i technické.

K výjimečností tohoto „pilotního“ kurzu patřila také úzká spolupráce s různými knihovnami a pamětovými institucemi v Lyonu. Kromě tradiční spolupráce s univerzitou (Ecole normale supérieure des sciences de l'information et des bibliothèques, ENSSIB), s Městskou knihovnou (Bibliothèque municipale de Lyon, BML) a muzeem tiskařských technik (Musée de l'imprimerie) měli účastníci možnost pracovat se sbírkami starých a vzácných tisků Katolické univerzity (Université catholique), Městského archivu (Archives municipales) a univerzitní Diderotovy knihovny (Bibliothèque Diderot, Ecole normale supérieure, ENS). Díky laskavé kooperaci a podpoře zmíněných institucí poskytl lyonský kurz mnohým účastníkům vzácnou příležitost pracovat se zcela jiným typem knih a materiálu, než s jakým mají možnost pracovat ve svých domovských institucích.

ANDREA JELÍNKOVÁ

⁴ Srovnej Thomas G. TANSSELLE, *Principy textové kritiky*, Praha 2012, kapitola Reprodukce dokumentárních textů, s. 48–51.

⁵ Thomas G. TANSSELLE, A Description of Descriptive Bibliography, *Studies in Bibliography* 45, 1992, s. 28.

■ Dvě polské konference na sklonku roku 2016

Książka dawna i jej właściciele (Wrocław, 29. 9. – 1. 10. 2016)

Sdružení polských vědeckých knihoven s historickými fondy¹ připravilo ve spolupráci s Konsorciem evropských vědeckých knihoven (CERL) mezinárodní konferenci, jejímž ústředním tématem byla problematika provenienčního výzkumu v historických knižních sbírkách. Třídenní setkání hostil na své půdě Zakład Narodowy im. Ossolińskich ve Vratislavi.

Během konference, které se zúčastnili zástupci 27 polských a 12 zahraničních pamětových institucí, zaznělo téměř 60 příspěvků. V tematických blocích byly představeny databáze vědeckých knihoven a databázové projekty s ohledem na specifika výzkumu provenienčních znaků v prvotiscích a starých tiscích i provenienční struktura historických knižních fondů vybraných vědeckých, veřejných a církevních knihoven. Klíčovým bodem programu byla moderovaná diskuze, v jejímž průběhu byl shrnut současný stav a budoucí výzvy v oblasti výzkumu proveniencí v Polsku. V navazující debatě pak účastníci pléna rokovali o potřebě vzniku jednotné celopolské databáze proveniencí. Následně byl iniciován vznik odborné pracovní skupiny, jejímž zadáním je zmapovat možnosti a úskalí vzniku takovéto databáze a navrhnout v dohledné době možná řešení a další společný postup.

II Ogólnopolska konferencja opraowoznawcza: Introligatorzy i ich klienci (Toruń, 17. – 18. 11. 2016)

Podobně palčivé otázky, jako jejich kolegové zabývající se proveniencí, řešili odborníci z oblasti výzkumu knižní vazby již během svého minulého toruňského

¹ Grupa Polskich Bibliotek Naukowych Gromadzących Stare Druki.

setkání v roce 2014.² Ačkoli také v jejich případě byla hojně diskutována problematika databázových řešení, do popředí se dostal jiný zásadní nedostatek, kterým byla a do jisté míry stále je nejednotnost odborné terminologie. Druhý ročník se nesl v méně vzrušeném duchu i proto, že již byly zahájeny práce na novém oborovém terminologickém slovníku. Tzv. Leksykon *oprawoznawczy* získal v následujícím roce grantovou podporu. V rámci pětiletého projektu (2015–2020) byl terminologický slovník koncipován jako vícejazyčný a výkladový, publikován by měl být v podobě on-line dostupného zdroje na platformě Wikimedia.

Tématem konference byl vztah mezi knihvazači a jejich klienty od pozdně-gotického období až do 20. století. Pozornost byla věnována jak jednotlivým knihvazačským dílnám, zejména na příkladech dochovaných exemplářů, tak také zadavatelům zakázek, mezi nimiž se kromě významných osobností své doby setkáváme také s organizacemi typu cechů či správních úřadů. Samostatně pak byly představeny kolekce významných sběratelů a jejich přístup ke knižní vazbě, včetně individuálních supralibros jakožto vlastnických znaků fakticky spadajících jak do oblasti výzkumu knižní vazby, tak do provenienčního výzkumu. Nepřekvapí tedy, že někteří z badatelů prezentovali výsledky svého výzkumu i na výše zmíněné vratislavské konferenci. Za všechny lze připomenout výstupy z dlouhodobého projektu výzkumu v kapitulní a arcibiskupské knihovně v Hnězdně, který lze s ohledem na přínos ke studiu dějin knižní kultury připodobnit k fenoménu benediktinského kláštera v Rajhradě.

VOJTĚCH ŠÍCHA

² Vojtěch ŠÍCHA, *Konference Tegumentologia polska dzisiaj – I Ogólnopolska konferencja opravoznawcza*, *Knihy a dějiny* 21, 2014, s. 135.

Książka dawna i jej właściciele – Program konference:

- *Presentation of the Consortium of European Research Libraries* – Marian Lefferts
- *Presentation of the CERL Provenance Database* – Marieke Van Delft
- *Presentation of the Bibale Database* – Monique Hulvey
- *The 15cBooktrade Project and the Material Evidence in Incunabula Database* – Geri Della Roca De Candal
- *The collection of incunabula at the Giuseppe Taroni public library in Bagnacavallo and the MEI project: a look at the provenance information* – Federica Fabbri
- *The project „Catalogue of 16th century books in the Ossolineum historic collection“ – methods of research and provenance registration* – Agnieszka Franczyk-Cegła
- *Główne zespoły proveniencyjne zbioru starych druków Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu odbiciem jego skomplikowanych dziejów* – Weronika Karlak
- *Kolekcje historyczne w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie* – Marianna Czapnik
- *Starodruki Biblioteki Jagiellońskiej – stan opracowania, proveniencje, perspektywy badawcze* – Jacek Partyka
- *Kolekcja starych druków Zakładu Narodowego im. Ossolińskich i jej proveniencje* – Dorota Sidorowicz-Mulak
- *Największe zasoby proveniencyjne sprzed 1939 roku w kolekcji starych druków Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu* – Rafał Wójcik
- *W drodze do Sali Kolumnowej. Losy kórnickich starych druków w świetle badań proveniencyjnych* – Aneta Falk
- *O proveniencji lubelskich starych druków ze zbiorów Biblioteki Głównej UMCS w Lublinie* – Marta Puszka
- *Inkunabuly z gdańskich księgozbiorów kościelnych PAN BG* – Beata Gryzio
- *Uwagi na marginesie pracy nad katalogiem inkunabułów BN* – Michał Spandowski
- *Inkunabuly i ich właściciele w bibliotekach litewskich* – Viktorija Vaitkeviūtė
- *Inkunabuly Książnicy Pomorskiej w świetle ostatnich badań* – Agata Michalska
- *Księgozbiór Świętosława Milczącego w świetle zapisek proveniencyjnych* – Elżbieta Knapiek
- *Z historii bibliotek renesansowych – dar Erazma z Rotterdamu dla Jana Łaskiego* – Iryna Kachur
- *16th Century Private Libraries in Zurich and the Confessionalisation of the Book Market* – Urs B. Leu

- *Fragments of the 16th and 17th Century Libraries in the Prague Nostic Library and the University Library Wrocław* – Richard Šípek
- *Provenances of Western books in the former Jesuit libraries of Peking and China (17th-18th century), now in the National Library of Beijing* – Noël Golvers
- *Polish Collection at Uppsala University Library* – Peter Sjökvist
- *Fragmety księgozbioru poznańskiego kolegium jezuitów w bibliotekach uniwersyteckich w Poznaniu i w Uppsali* – Renata Wilgosiewicz-Skutecka
- „*Ex libris Patrum Basilianorum*”: prywatne księgozbiory bazylianów prowincji ruskiej w drugiej połowie XVIII w. – Iwan Almes
- *Badania polskich księgozbiorów historycznych w zbiorach rosyjskich prowadzone przez BN. Dorobek i perspektywy* – Tomasz Szwaciński
- *Prowieniencje w drukach oficyny weneckich Manucjuszów ze zbiorów Biblioteki Naukowej Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki: problemy badań w procesie katalogowania oraz ich wyniki* – Mykola Ilkiv-Svydnytskyi
- *Zespoły proveniencyjne w lwowskich zbiorach Bavorovianum. Stan opracowania i perspektywy badawcze* – Jolanta Gwioździk
- *Stare druki z Biblioteki Tulczyńskiej w zbiorach Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie* – Jolanta M. Dziewulska
- *Biblioteka Andreasa Müllera Greifenhagiusa (1630–1694)* – Agnieszka Borysowska
- *Ślady księgozbiorów kolekcjonerów wrocławskich w zbiorach specjalnych Biblioteki Śląskiej* – Weronika Pawłowicz
- *Stare druki z kolekcji Oppersdorffów w zbiorach Biblioteki Śląskiej* – Mateusz Ściążko
- *Książki fundacji Jakuba Henryka Kretschmera (1831–1874) w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego* – Bogdan Stępień
- *Struktura proveniencyjna zbioru starych druków Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy* – Joanna Matyasik
- *Zapisy proveniencyjne w starych drukach z księgozbiorów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i pomuzealnego jako dowód obecności książki wśród najniższych warstw społecznych Śląska Cieszyńskiego* – Anna Rusnok, Jolanta Sztuchlik
- *Posesory i czytelnicy książek naukowych z dziedziny fizyki (z badań proveniencyjnych księgozbioru Biblioteki WFAIS UJ)* – Maria Pawłowska
- *Gdańskie księgozbiory fachowe z zakresu medycyny i farmacji – perspektywy badawcze* – Bartłomiej Siek
- *Staropolski exlibris na tle ówczesnych form emblematycznych* – Bartłomiej Czarski
- *Eklibrisy w poklasztornych starych drukach przechowywanych w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu* – Kacper Manikowski
- *Katalogi aukcyjne jako narzędzie do badań proveniencyjnych. Księgozbiór Johanna Fidalke w świetle katalogu aukcyjnego* – Maria Otto
- *Co skrywiają powojenne nabytki polskich bibliotek, czyli o metodach pozbywania się niechcianych proveniencji ze starodruków, na przykładzie działalności poznańskiego antykwariusza Mariana Świniarskiego (1902–1965)* – Ewa Syska
- *Perspektywy badań nad Śląską neolatynistyką w kontekście katalogów starych druków i inkunabułów bibliotek polskich oraz zagranicznych* – Beata Maria Gaj
- *Inkunabuly klasztoru oo. Paulinów na Jasne Górze. Stan opracowania oraz zespoły proveniencyjne* – Jarosław Łuniewski
- *Inkunabuly i polonika z XVI w. ze zbiorów Biblioteki Naukowej Księży Jezuitów w Krakowie* – Justyna Łukaszewska-Haberkowa
- *Inkunabuly odnalezione w trakcie inwentaryzacji zasobu Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie* – Jakub Łukaszewski
- *Inkunabuly z biblioteki kapituły katedralnej lwowskiej w zbiorach karmelitów na Piasku w Krakowie* – Szymon Sułecki
- *Znaki własnościowe druków XV–XVIII w. z bibliotek dominikańskich* – Tomasz Stolarczyk
- *Noty proveniencyjne na drukach z I poł. XVI w. z Biblioteki Benedektyńców w Lubiniu w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie* – Radosław Franczak
- *Wpisy proveniencyjne w drukach z biblioteki kanonika gnieźnieńskiego Tomasza Josickiego* – Michał Muraszko
- *Księgozbiór Kapituły Kieleckiej w świetle inwentarza z 1650 roku* – Andrzej Kwaśniewski
- *Co zostało z biblioteki klasztornej oo. Augustynianów w Książu Wielkim (1381–1864?) – próba rekonstrukcji* – Agnieszka Fluda-Krokos
- *W poszukiwaniu klasztornej księgozbioru supraskiego. Stan badań i perspektywy badawcze* – Katarzyna Zimnoch
- *Znaki własnościowe w Bibliotece Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie* – Wacław Umiński
- *Struktura proveniencyjna zasobu dawnej Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie – próba charakterystyki* – Piotr Pokora
- *Wędrówki książek dominikańskich. Z badań proveniencyjnych poloników w Bibliotece OO. Dominikanów w Krakowie* – Marek Miławicki

Introligatorzy i ich klienci – Program konference:

- *Późnogotyckie oprawy Mistrza Drobnych Tłoków dla klasztorów bernardínských položených na terenach południowo-wschodniej Polski* – Dorota Sidorowicz-Mulak
- *Śladami introligatorstwa warmińskiego. Późnogotycki warsztat z Lidzbarka i jego dorobek* – Ewa Chlebus
- *„Kapituła zleca oprawę ksiąg“ – analiza rachunków i innych dokumentów kapituły katedralnej we Włocławku w poszukiwaniu opłat za usługi introligatorskie w latach 1492–1863* – Bernadeta Iwańska-Cieślík
- *Wstęp do badań nad zachodniopomorskimi warsztatami introligatorskimi okresu renesansu* – Marcin Majewski
- *Introligatorzy elit. O działalności Stanisława z Białej i Macieja z Przasnysza vel Mistrza Główek Anielskich* – Arkadiusz Wagner
- *Oprawy starodruków z monogramem ML w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie* – Radosław Franczak
- *Związki Łukasza ze Lwowa OP z krakowskim warsztatem introligatorskim Jerzego Moellera* – Katarzyna Płaszczyńska-Herman
- *Oprawy trzech ksiąg opata trzemeszeńskiego Aleksandra Mielńskiego* – Michał Muraszko
- *Oprawy ksiąg dla biskupa Hieronima Rozrażewskiego* – Sebastian Dudzik
- *Oprawy z księgozbioru profesora Akademii Krakowskiej Jana Musceniusza* – Marianna Czapnik
- *Oprawy ksiąg z biblioteki Henryka Strobanda (1548–1609)* – Krystyna Wyszomirska
- *Piekarze gdańscy klientami introligatorów w XVII w.* – Zdzisław Kropidłowski
- *Michał Turowicz i Fabryka Introligatorska w Wilanowie Aleksandra Potockiego* – Katarzyna Graczevska-Semka
- *Proximus. O kilku szczególnie bliskich związkach introligatorów z ich klientami w XIX i XX w.* – Elżbieta Pokorzyńska
- *W oczekiwaniu cennych zleceń – pisarze hipoteczni w Płocku jako klienci Jana Ludwika Woźniakowskiego i Ireny Woźniakowskiej* – Marek Wojciechowski
- *Dawni introligatorzy konserwatorami książki. Od konserwacji do kreacji w kontekście inwestora i wykonawcy prac* – Małgorzata Pronobis-Gajdzis
- *Oprawy starodruków z supereklibrisami Książąt Pomorskich i ich konserwacja* – Wojciech Łopuch
- *Supereklibrisy opatów węgrowskich na oprawach druków w zasobie Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie* – Piotr Pokora

- *Supereklibrisy w Bibliotece Kapituły Kieleckiej* – Andrzej Kwaśniewski
- *Adresy w konwolutach – kilka słów o wybranych zabytkach w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie* – Monika Paś
- *Oprawy introligatorów berlińskich wykonane dla Stadtbibliothek Berlin w zbiorach starych druków Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego* – Piotr Lewkowicz
- *Oprawy introligatorskie w księgozbiorze klemensowskim rodziny Żamoyskich* – Danuta R. Kawałko
- *Projekt Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pt. Leksykon oprowoznawczy. Założenia i cele* – Elżbieta Pokorzyńska

■ *Libri speculum vitae. Kničky naučení všelikého jako živá díla minulých dob. Konference*

„K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven“
(Brno, 17. – 20. 10. 2017)

VII. ročník této pravidelně pořádané mezinárodní konference se vůbec poprvé konal v prostorách Moravské zemské knihovny v Brně. Pořadatelé, jimiž byly Ústav romanistiky, Ústav archivnictví a PVH Filozofické fakulty Jihočeské univerzity a Moravská zemská knihovna v Brně, tentokrát pozornost badatelů zaměřili na pojetí knihy a knihtisku jako jednoho z významných nástrojů šíření kultury a vzdělanosti napříč staletími. Tematicko-geografické ukotvení této konference, reprezentované i zastoupením přednášejících, zůstává v zemích bývalé habsburské monarchie (Čechy, Rakousko, Slovensko, Maďarsko), s přesahelem několika příspěvků do východní a jižní Evropy (Polsko a Itálie).

Záměrem letošního odborného setkání bylo prezentovat knihu jako zdroj informací a nástroj lidského poznání. Toto široce koncipované pojetí se přirozeně projevovalo i na různorodosti přednesených příspěvků. Nemalá část přednášejících se věnovala dějinám knihoven, jejichž vzdělávací a naučná funkce je samozřejmě nezpochybnitelná. Prostor dostaly